

לרקוד עם גרטרוד קראוס

לרקוד, לרקוד כל הזמן, לרקוד הרבה בכל מקום, בחצרות, בחוף הים, על הבמה או על המדרכה, זה לא חשוב, העיקר לרקוד...

במלים אלו היתה מפיחה בנו גרטרוד קראוס את הלהט לרקוד ומציתה את הדחף ליצור, בעיקר ליצור. ביצירתיות, כפי שרואה זאת אנטוני סטור, "מתקיים הקשר בין עולמו הסובייקטיבי של האדם לעולם שמחוצה לו, משימה שכולנו שותפים לה, ואשר מהווה את תהליך החיים..." (1996). ואיך היתה גרטרוד מעניקה לנו וחושפת בפנינו תהליכי חיים אלו? בדרך כלל לא היתה מכבירה מלים, רעיונותיה היו עוברים אלינו באמצעות צלילי הפסנתר. היא היתה עומדת לידו ולסירוגין מנגנת, רוקדת ומתקנת את הצורות שיצרנו בגופנו בחלל הסטודיו. את מחשבותיה היתה מפסלת בנו כאילו היינו גושי גרניט קשים. כחומר ביד היוצר. וכאשר ידיה לא הצליחו לשנות את הצורות, והצורות לא הצליחו לרצות את חזונה, היתה נדחפת בגופה הקטן לתוך החללים של הקומפוזיציה הנוצרת. בתום שעות רבות של עבודה, תסכולים והתרוממות רוח, היו כל הסטודנטים שרועים על רצפת העץ של הסטודיו, כשריח זיעה חריף עומד בחלל האולם, ורוח ירושלמית יבשה היתה חולפת מבעד לחלונות הפעורים להשיב את רוחם של הרקדנים. ורק גרטרוד היתה עוד מרחפת מעל כולם. נדמה היה אז שהגופות שם על הרצפה נפלו בתום תהליך אקסטטי של יצירה, מעין טקס, ורק הכהן הגדול מהלך בינם בשליטה ובכוחות עליונים.

ממש כפי שמתאר זאת הוויזינגה בכותבו על המשחק האנושי:

הן זו היא פעילות שמתרחשת בגבולות מסוימים של זמן ומרחב, בסדר הנראה לעין בהתאם לכללים שמתקבלים מתוך רצון חופשי, ומחוץ לתחומם של הצרכים או של התועלת החומרית. הלך הרוח האופייני הוא של השתלהבות והתפעלות, והוא דתי או חגיגי בהתאם לאירוע. הרגשה של התרוממות רוח, מתח, מתלווה לפעילות, ולאחריה שמחה ורגיעה (סטור, 1996).

כאשר נוסדה המחלקה למחול באקדמיה למוסיקה ומחול ע"ש רובין בירושלים פנתה פרופ' חסיה לוי אגרון בראש וראשונה אל גרטרוד קראוס לבוא וללמד בה. גרטרוד נענתה להזמנתה מיד וברצון רב, שהרי היתה ידועה בתמיכתה באמני המחול בישראל ובעיקר בצעירים שבהם. מאז ועד לאחרון ימיה היתה גרטרוד קשורה בכל נימי נפשה לאקדמיה. ב-1962 התמנתה כפרופ' למחול באקדמיה ושנה לאחר מכן זכתה בפרס ישראל.

גרטרוד קראוס, שנולדה בווינה ב-1901, החלה את לימודיה ב-1922 והתפרסמה ברחבי אירופה בזכות מופעי הסולו שלה. מהמפורסמות שבעבודותיה הן "מחרוזות שירי גטו", 1935, ו"שולמית". תפיסתה האמנותית הקדימה את התפיסה האמנותית הבינתחומית המציפה את העולם בשנים האחרונות. היא עסקה בשילוב אמנויות, ובפועל עסקה לבד מהמחול גם בציור, מוסיקה, פיסול

ופילוסופיה. היא היתה אשת אשכולות, דמות רנסנסית שהקדימה אחרים בתפיסותיה האמנותיות וחזתה תיאוריות חינוכיות העוסקות בשילוב אמנויות וחינוך (גרדנר, 1995, דה בונג, 1991, וינקוט, 1995). גרטרוד נפטרה ב-1977 ובצוואתה נאמר: "אני מצוה להעניק מלגות לאקדמיה למוסיקה לפיתוח המחול ע"פ החלטתה של פרופ' חסיה לוי אגרון, שתנהג לפי ראות עיניה...". את צוואתה הרוחנית החליטה חסיה לקיים באמצעות תחרות יצירה במחול, ובתום שנה למותה נערכה התחרות הראשונה לזכרה ולזכר אחותה, ג. מילר לבית קראוס, על מנת לעודד סטודנטים ליצור. בתחילה היו אלו תחרויות ארציות, ולימים יועדו רק לסטודנטים של האקדמיה. התחרות פתוחה לכלל תלמידי המחול החל משנה א'. שלב המיון הראשוני נעשה על ידי נציגות מצוות מורי החוג למחול ואל השלב הסופי עולות כשמונה עבודות. העבודות הנבחרות מוצגות בפני חבר שופטים המוזמנים מחוץ לאקדמיה.

ביבליוגרפיה

Haward Gardener, *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, N.Y.: Books, Inc, Pub. 1983

Herbert Read, *Icon and Idea*, London: Faber & Faber, 1955

אנטוני סטור, *הדינמיקה של היצירה*, ת"א: ספרית הפועלים, 1996

אדוארד דה בונג, *יצירתיות רצינית*, ירושלים: מכון ברנקו וייס, 1997

ד. וינקוט, *משחק ומציאות*, ת"א: דביר, 1995

גרטרוד קראוס

באדיבות הספרייה למחול בישראל

Gertrud Kraus

Courtesy of the Dance Library of Israel